

gehouden ordinarius komt met vijf stellingen aandragen⁹ Overigens lijkt Dessens de opsteller ervan te zijn geweest: Bottemanne zelf kon nauwelijks meer lezen.

Het snelle antwoord van 'de *Propaganda*' onderstreepte de wijsheid van het publicatie-verbod en meldde de doorzending van de stellingen aan het *Heilig Officie* dat al meer klachten over Bijbelstudien had gekregen. Poels' zaak werd dus algemeen. Maar de stellingen kreeg hij niet te zien, nooit, ondanks zijn verzoek aan Bottemanne.

Om nu alle verdenkingen te ontcrachten – ook de geenszins conservatieve exegeet J.P. van Kasteren s.j. had bij hem een te grote affiniteit met Kuenen signaleerd – schreef Poels een brochure van 122 blz., gedateerd 20 maart 1899, en stuurde die ook aan Bottemanne. Dit noch een gesprek in mei mocht iets baten, en daarenboven dreigden in het *Heilig Officie*, zwaar verdeeld, de stellingen veroordeeld te worden. Wel kwam er een Roermondse benoeming, maar niet tot exegeet: Poels werd kapelaan in Venlo. Edoch, dank zij personeelwisseling ging het Heilig Officie door de wind en zo ontving hij een benoeming tot consultor van de pauselijke Bijbelcommissie. Deze duidelijke rehabilitatie deed bij de Roermondse bisschop geen bel rinkelen; geen nieuwe benoeming volgde. En bij de Haarlemse? Bij hem werd – en het is De Valks verdienste dit precies te hebben opgespoord – zelfs bewust aan de bel getrokken: Bottemanne kreeg uit Rome bericht dat Poels' opvattingen orthodox bevonden waren met de (voorzichtige!) hint dit door te geven aan wie het aanging. Daar is niets van gekomen: noch Poels, noch zijn bisschop Drehmanns heeft er ooit van vernomen. En zo zag Poels geen andere uitweg dan naar Washington D.C. te trekken om daar docent te worden (1903). Maar in 1910 kreeg hij ongevraagd eervol ontslag: het Amerikaanse episcopaat, al onder Leo XIII op de vingers getikt, nam onder Pius X zeker geen risico⁹ Ondanks alles bleef Poels ketter.

De Valks conclusie uit dit onderzoek luidt, kort samengevat: 1. De bisschop van Haarlem, onbuigzaam, heeft bewust Poels onkundig gelaten van het gunstige oordeel uit Rome en zelfs diens superieur niet ingelicht. 2. Deze, bisschop Drehmanns van Roermond, moet echter onofficieel op de hoogte zijn geweest, doch hij, pas beginnend, moet voor de Haarlemse autocraat gebeeft hebben (Poels zelf was hiervan volstrekt overtuigd). 3. De (conservatieve) prefect van 'de *Propaganda Fide*' waaronder Nederland nog steeds ressorteerde,

9. Rogier, *Herleving*, 430. – Mijn opmerking (zie art., hierboven n.6) dat 'Rogier niet goed raad weet' met dit ontslag, is niet juist, al had er door hem meer verband gelegd kunnen worden met de golf van 'integrisme' onder Pius X.